

УДК 35.072.2

В. М. Ємельянов,
 д. держ. упр., доцент, директор Інституту державного управління Чорноморського
 державного університету ім. Петра Могили, м. Миколаїв

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КОМПЛЕКСНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

V. Emelianov,
 doctor of sciences is from administration associate professor,
 director of the Institute of Public of the Peter Mohyla Black Sea State University, Mykolaiv

FORMATION OF EFFECTIVE INVESTMENT POLICY OF INTEGRATED DEVELOPMENT OF REGIONS

Встановлено, що проведення ефективної комплексної регіональної інвестиційної політики, спрямованої на підвищення рівня і якості життя населення в регіонах, вимагає залучення до її реалізації муніципальних утворень, наукового співтовариства, громадськості. Для цього необхідно щоб механізми стимулювання ефективних інвестиційних процесів були впроваджені на рівні регіонального управління, але націлені на міжрегіональні взаємодії з державними органами управління. Вони повинні своєчасно реагувати на зміни пріоритетів місцевого розвитку, базуватися на гнучкому індикативному плануванні за наявності стратегічного бачення розвитку усього регіону, пов'язаного з економічними перспективами розвитку держави в цілому. Крім того, створення цільових інвестиційних фондів розвитку сприятиме зміцненню державного і регіонального управління. Вимога публічної звітності органів влади про поетапні результати реалізації цільових інвестиційних програм, про строго цільове витрачання виділених ресурсів з інвестиційних фондів, забезпечить прозорість інвестиційних процесів.

Визначено, що бюджетні ресурси повинні виділятися на пріоритетні інвестиційні програми, такі, що відповідають загальним принципам відповідного фінансового управління і цілям еколого-соціально-економічного розвитку регіонів. У тому числі, це програми, пов'язані з реструктуризацією промисловості, сільського господарства, сфери соціального обслуговування; розвитком системи замовлення на соціальне обслуговування; розвитком інфраструктури; сприянням формуванню здорового способу життя, підвищенню якості медичних послуг; розвитку різноманітних форм охорони довкілля і підвищенням якості екології в регіонах.

Визначено, що вирішальну роль у забезпеченні комплексного, збалансованого розвитку регіону відіграє стратегічне бачення перспектив економічного зростання, визначення внутрішніх проблем, перешкод, що гальмують цей процес та адекватна оцінка потенціалу наявних на місцевому рівні ресурсів розвитку.

It is determined that implementation of effective integrated regional investment policy aimed at increasing the level and quality of life of people in the regions requires the involvement of the municipalities, the scientific community and the public to its implementation. This requires that mechanisms of stimulation of effective investment processes are implemented at the level of regional governance but are aimed at inter-regional interaction with state bodies of governance. They need to react in a timely manner to the changing priorities of local development, to be based on the flexible indicative planning when there is a strategic vision of the development of the region, which is linked to the economic development prospects of the state as a whole. Besides, the creation of targeted investment funds will contribute to strengthening the state and regional governance. The requirement of public reporting of the authorities about staged results of the implementation of targeted investment programs, about strictly targeted spending of allocated resources from investment funds, will ensure the transparency of investment processes.

It is defined in the article that the budgetary resources should be allocated to priority investment programs, which comply with the general principles of responsible financial management and the objectives of ecological and socio-economic development of the regions. In particular, these are the programs related to the restructuring of industry, agriculture, social services sphere; the development of the system of orders for social services; the development of infrastructure; the promotion of a healthy lifestyle, the improvement of the quality of medical services; the development of various forms of environmental protection and the improvement of the quality of ecology in the regions.

It is stated that the strategic vision of prospects of economic growth, the determination of internal problems, obstacles hindering this process and the adequate assessment of the potential of locally available resources of development play a decisive role in providing a comprehensive, balanced regional development.

*Ключові слова: комплексний, збалансований розвиток регіону, економічне зростання, ресурсний потенціал.
Key words: an integrated, balanced regional development, economic growth, resource potential.*

ВСТУП

Імперативність комплексного розвитку регіону вимагає нових організаційно-методичних підходів до формування інвестиційного процесу, управління інвестиційною діяльністю, побудови інвестиційної політики в регіоні. Територіальні утворення стають основною ланкою управління економічним розвитком, а центром будь-якої системи цілей їх розвитку є поліпшення якості життя населення. У розгорнутому вигляді така система цілей являє собою ядро — розвиток регіону як багатофункціональної системи, інтегрованої у вітчизняну і світову економіку, що створює сприятливе середовище для життя й економічної активності, а також підцілі — підвищення доходів і рівня зайнятості, покращення загальних умов життя як результат зростання ефективності віддачі ресурсів і бюджетних коштів.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Визначити внутрішні проблеми, перешкоди, що гальмують процес формування ефективної інвестиційної політики комплексного розвитку регіонів. Визначити необхідність проведення ефективної комплексної регіональної інвестиційної політики, спрямованої на підвищення рівня і якості життя населення в регіонах.

РЕЗУЛЬТАТИ

Серед наявних інструментів реалізації регіональної інвестиційної політики нині основними інструментами впливу регіональної влади на інвестиційний розвиток регіону є обласні цільові програми та обласний бюджет. При цьому обласні цільові програми можуть бути двох видів: спрямовані на вирішення завдання стимулювання соціально-економічного розвитку (наприклад, забезпечення прискореного економічного росту у важливих регіонах країни) і спрямовані на вирішення завдання забезпечення відтворення ресурсів розвитку (у тому числі на вирішення проблем кризових територій). У відношенні змісту двох видів програм необхідно визнати відсутність вироблених вимог ефективності відповідно до типології регіонів і специфіки розв'язуваних завдань. До цього ж у концептуальній частині домінує підтримка конкретних регіонів, а не вирішення системних проблем.

Значною проблемою програмування інвестиційного процесу регіонів є відсутність послідовності у плануванні комплексного розвитку та його реалізації; неузгодженості стратегічного, тактичного і операційного управління.

Обласна цільова програма інвестиційного розвитку регіону повинна бути побудована за такими принципами: принцип взаємозв'язку та наступності програм (програми та проекти на кожному етапі реалізації повинні бути взаємозалежні за завданнями); принцип нарощування зусиль (необхідно забезпечити відтворення ресурсів у процесі реалізації стратегії, тобто можливість використати на наступних етапах ресурси, що були створені на попередніх етапах); принцип економії ресурсів (при розробці програми важливо, щоб ефект від її реалізації був ширше, ніж безпосереднє вирішення програмних завдань. Мова йде про створення загальних сприятливих соціальних, технологічних, інституціональних та організаційних умов, що підвищують загальну ефективність економіки, соціальної сфери); принцип "середовищного впливу" (програми повинні бути спрямовані на формування умов для вирішення певного роду проблем, наприклад, міграції за рахунок створення найбілш сприятливих умов життєдіяльності та формування нових робочих місць); принцип інституціонального розвитку (ефективність програм визначається змінами в організаційній та інституціональній сферах).

Основою реалізації цільових програм розвитку регіонів мають стати Стратегії економічного і соціального розвитку областей. При цьому головною метою регіональних стратегій має стати поліпшення якості життя населення за рахунок ефективних структурних змін економіки та підвищення конкурентоспроможності регіональної економічної системи на основі випереджаючого збільшення обсягів та удосконалення структури інвестицій, активізації інноваційної діяльності, переходу економіки на інноваційну модель розвитку та формування сучасних високотехнологічних виробництв.

Дискусія про необхідність і доцільність державного стимулювання інвестиційної політики регіонального розвитку ведеться упродовж ряду останніх років і не має конкретних результатів за винятком перерозподільчих заходів у бюджетно-фінансовій сфері [1—5]. Деякі економісти вважають необхідним затвердити єдину "гене-

ральну схему" розвитку, керовану із загальнодержавного центру, в сполученні з протекціоністською зовнішньоекономічною політикою, яка дозволила б наростити в регіонах темпи розвитку виробництва імпортозаміщуючої продукції. Інші ж вважають, що державна інвестиційна політика регіонального розвитку може бути ефективною, тільки якщо вона має не директивний характер, а стимулюючий [2]. Це означає, що акцент потрібно робити на розвитку інституціонального середовища, на підвищенні якості державного і місцевого управління. Ми дотримуємося наступної думки, що стимулюючі заходи сприятимуть переходу до стійкого соціально-економічного розвитку регіонів на благо усіх верств населення, при цьому директивні заходи потрібні для усунення гострих проблем життєзабезпечення. Відповідно необхідно гармонійне поєднання цих двох ліній в державній інвестиційній політиці. Питання напряму і використання інвестиційних ресурсів має вирішуватися на основі прийнятої концепції розвитку регіону, в якій встановлюються пріоритети розвитку. Найдоцільніше здійснювати розподіл інвестиційних ресурсів на основі конкурсного відбору проектів. Безумовно, в першу чергу повинні фінансуватися проекти, що містять у собі потенційно високі позитивні результати для регіону окремо і національної економіки в цілому.

Що стосується механізмів стимулювання інвестиційної активності в регіонах, то, нині в регіонах використовується трохи більше десятка форм бюджетної підтримки інвестиційної діяльності [3]. Найбільш частою є практика часткового погашення із засобів регіонального бюджету відсотків по комерційних кредитах, наданих для реалізації інвестиційних проектів. Цим інструментом користується влада більшості регіонів. Крім того, популярними заходами є надання гарантій інвесторам і здійснення захисту інвестицій, а також надання податкових пільг.

Механізми стимулювання інвестиційної активності в регіонах з боку загальнодержавних і місцевих органів управління повинні відрізнятися залежно від того, в яку групу по рейтингу інвестиційної привабливості входить регіон. У регіонах з високою і найвищою інвестиційною привабливістю необхідно активізувати внутрішні джерела фінансування інвестицій (власні кошти підприємств, ресурси регіональних і муніципальних бюджетів). Крім того, тут необхідно створювати об'єктивні умови для залучення позикового (банківського, фондового, страхового і акціонерного) капіталу з перспективами його ефективного використання. Для реалізації цих можливостей потрібне якнайшвидше і всеохоплююче законодавче забезпечення функціонування фінансового ринку, переливання фінансових ресурсів в інвестиційну сферу економіки.

У регіонах з середньою інвестиційною привабливістю і перехідних від середньої до високої, окрім стимулювання внутрішніх інвестиційних ресурсів, ширше необхідно використовувати такі фінансові інструменти залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів, як сертифікати і облігації муніципальних позик. Можливе створення регіональних комерційних інвестиційних банків і їх залучення до місцевих проектів. Необхідно активно використати заставні і гарантійні інструменти. Зокрема доцільне широке застосування запоруки частини майна суб'єктів для страхування інвестиційних некомерцій-

них ризиків. Крім того, тут повинна проводитися активна державна політика по податковому стимулюванню, особливо з боку регіональних органів управління, можливості яких у цьому відношенні недооцінюються і використовуються доки недостатньо.

У регіонах з низькою інвестиційною привабливістю необхідна державна підтримка у формі субсидій, пільгових інвестиційних кредитів, пом'якшення податкового режиму. Економічна ситуація в таких регіонах, визначених як депресивні, вказує на те, що велика частина проектів характеризуватиметься станом поточної збитковості. У цих умовах органам державної і регіональної влади необхідно управляти за допомогою стабілізуючих заходів, що сприяють вирішенню ряду завдань з підвищення ефективності інвестиційного процесу. При цьому необхідно використати різні інструменти регулювання, розподілу і контролю потоків доходів і витрат між галузями і різними типами господарюючих суб'єктів регіону. У той же час, повинні застосовуватися заходи, спрямовані на підвищення соціально-економічної ініціативи господарюючих суб'єктів і їх інвестиційну активність, у тому числі по розміщенню інвестиційних ресурсів в проривних галузях економіки регіону. Це підвищить обсяги виробництва, збуту продукції, конкурентоспроможність місцевих товаровиробників і галузей соціальної сфери, а відповідно і інвестиційну привабливість території.

Для всіх регіонів з різними рівнями соціально-економічного розвитку можна визнати, що у будь-якому випадку активність інвестиційних процесів стимулюється через збільшення інвестиційних ресурсів, що реалізуються, і ефективність їх використання.

В Україні основне навантаження вирішення соціально-економічних проблем покладене на регіональну владу, яка здійснює заходи по їх усуненню, у тому числі по розробці і реалізації регіональної інвестиційної політики. Державна ж підтримка інвестиційних процесів в регіонах пов'язана з визначенням ключових напрямів соціально-економічного розвитку і поліпшенням інституціонального середовища. Таке розмежування ролей вимагає перегляду перерозподільчих механізмів фінансування інвестиційних процесів в регіонах і створення механізмів реального стимулювання перетворень, здійснюваних на регіональному рівні в інвестиційній сфері (економічна реструктуризація, впровадження інновацій, встановлення спеціальних податкових режимів, вдосконалення державного управління і місцевого самоврядування).

На даний момент державна політика в цій області проводиться недостатньо інтенсивно. Так, механізми концентрації у бюджеті ресурсів для подальшого їх перерозподілу є базовими, а механізми державного стимулювання інвестиційної активності відіграють не значну роль для соціально-економічного розвитку регіонів. Інвестиційна активність безпосередньо пов'язана з рівнем інвестиційної привабливості регіону. В якій мірі є привабливою територія регіону для інвесторів, і в якій частині власні фінансові ресурси регіону трансформуються в інвестиції, залежить від інвестиційної політики, що проводиться в регіоні.

Якісне державне стратегічне планування і управління інноваційно-інвестиційною діяльністю в регіонах повинно бути засновано на виборі і обґрунтуванні про-

порцій ефективного розміщення інвестиційних ресурсів і конкретизації поставлених цілей. Для цього потрібні науково-обґрунтовані методичні рекомендації по відбору і оцінці інвестиційних програм як на мікрорівні, так і на регіональному в цілях стимулювання інвестиційної активності.

Однією з головних проблем, пов'язаних із стимулюванням інвестицій у високотехнологічні і наукомісткі виробництва пріоритетних галузей економіки, є забезпечення їх спрямованості на структурну перебудову, тобто на виробництво конкурентоздатних на світовому рівні продуктів і очікувану платоспроможну потребу населення, що зростає з поступальною тенденцією, а відповідно і на підвищення рівня життя. Створення необхідної організаційної бази по розробці і реалізації структурно-інвестиційної політики полягає в зосередженні завдань прогнозування і планування в органі управління з достатніми повноваженнями для прийняття і реалізації ключових рішень.

Для раціонального розподілу інвестиційних потоків і для програвання різних варіантів стратегії розвитку регіонів можна скористатися світовим досвідом побудови сценаріїв соціально-економічного розвитку на середньо- і довгострокову перспективу. Сценарії як інструмент аналізу використовуються для вирішення проблем прогнозування економічного розвитку. Це дозволяє проаналізувати вплив проектів, що приймаються до реалізації, на еколого-соціально-економічні показники розвитку регіону і зважити усі позитивні і негативні моменти в тих або інших сценаріях регіональної політики.

Вказані дії відносяться до стратегічного планування, а оскільки йдеться про інвестиційні ресурси регіонів в масштабах усієї держави, то має бути замкнений цикл управління ними, що передбачає координацію, облік, контроль і регулювання діяльності виконавців.

Облікова функція має на увазі два аспекти здійснення: по-перше, облік фактично витрачених засобів по реальних інвестиційних проектах; по-друге, облік еколого-соціально-економічних показників для оцінки розвитку інфраструктури регіону і для здійснення прогнозів подальшого його розвитку. Основною проблемою в організації обліку витрачених інвестиційних ресурсів є механізм контролю за їх цільовим використанням. Тому в програмно-цільовому управлінні потрібний відрізок усієї технології моніторингу за ефективним використанням інвестиційних ресурсів. Це дозволить чітко сформулювати перелік вирішуваних в конкретному інвестиційному процесі завдань, визначити вхідну і вихідну інформацію, тобто переліки об'єктів інвестування, показники результатів інвестування, терміни підготовки звітності з інвестиційної діяльності, функції персоналу адміністрації і відповідальність за виконання прийнятих проектів. Основним принципом для здійснення великих проектів повинна стати гласність по наданню і використанню інвестиційних ресурсів.

У свою чергу моніторинг еколого-соціально-економічних показників інвестиційної діяльності потрібний і для інформаційного забезпечення індикативно-мотиваційного управління інвестиційними процесами. Яке в основному пов'язане з суб'єктами недержавної форми власності і здійснюється побічно через ринкові важелі впливу: регіональні замовлення, податкову систему,

амортизаційну і кредитну політику; формування банку інвестиційних проектів на базі спеціалізованих технопарків і центрів по підготовці бізнес-планів.

В Україні нині немає достатнього опрацювання цільових імперативів економічних реформ в регіонах, іноді кінцева мета підміняється засобами їх досягнення, а це неприпустимо, оскільки порушує усю систему управління, у тому числі, інвестиційними процесами. Саме науковообґрунтовані пріоритетні цілі еколого-соціально-економічного розвитку суспільства повинні визначати сукупність методів управління інвестиційними процесами в національній економіці.

Для підвищення ефективності управління інвестиційними процесами потрібно переорієнтацію системи державного регулювання у бік розширення його можливостей. Особливе значення при цьому набуває розробка довгострокової економічної стратегії, що реалізується у вигляді структурної, інвестиційної, інноваційної політики через систему прогнозування. Прогнози на рівні державного управління потрібні для обґрунтування інвестиційної політики, стратегії і пріоритетів соціально-економічного розвитку на довгостроковий і середньостроковий періоди. Необхідно відмітити особливий взаємозв'язок між структурною, інвестиційною і інноваційною політикою. По суті, перша в значній мірі визначається двома останніми, оскільки зміна тих або інших структурних зв'язків, економічних пропорцій здійснюється, передусім, через кількісні і якісні зміни основних компонентів кожного структурного елемента.

А це здійснити без інвестицій і інновацій в сучасних умовах світового глобального технологічного перевороту неможливо.

Розвиток регіонів значною мірою залежить від його інвестиційного потенціалу і ефективної інвестиційної політики, яка б включала систему заходів впливу на розподіл інвестиційних ресурсів регіону з метою максимально можливого досягнення заздалегідь встановлених пріоритетів. Інвестиційні ресурси мають високий динамізм як в тимчасовому аспекті, так і за економічним змістом. Це пов'язано з циклічним розвитком економіки, з її підйомами і спадами, зі зміною рівнів доходності різних сфер діяльності. У якій частині фінансові ресурси регіону трансформуються в інвестиційні і наскільки привабливою є територія регіону для інвесторів, залежить від ефективності інвестиційної політики, що проводиться в регіоні.

З огляду на необхідність забезпечення комплексності регіонального розвитку складовими напрямками регіональної інвестиційної політики мають бути:

- визначення основних напрямів розвитку інвестиційної діяльності з урахуванням соціально-економічного положення регіону;
- визначення пріоритетних для бюджетного інвестування галузей і об'єктів в їх комплексному еколого-соціально-економічному розвитку;
- визначення форм і методів прямого і непрямого впливу на інвестиційні процеси регіону.

Для того, щоб вийти на якісно новий рівень розвитку економіки регіону, потрібна концентрація інвестицій в точках якісного росту. Інвестиційні ресурси, які має в розпорядженні суспільство в цілому повинні спрямовуватися в проекти, виходячи з міри їх пріоритетності і

значущості. Відповідно регіони, в яких розміщуються конкретні учасники інвестиційного процесу і в яких реалізуються ті або інші проекти, повинні мати належну інформацію про комплексний еколого-соціально-економічний тип розвитку території. Це потрібно для розширення виробництва, розвитку і вдосконалення інфраструктури, забезпечення пропорційності розвитку між галузями, і, відповідно, для поліпшення екологічної обстановки і соціального положення населення.

Оцінка інвестиційної привабливості регіону є найважливішим аспектом державного стимулювання інвестиційної політики регіонів і дуже важлива для інвесторів при ухваленні стратегічних інвестиційних рішень. Світова практика виробила систему інтегральних показників, за допомогою яких можна оцінити стан економіки країни і, відповідно, рівень її інвестиційної привабливості (у тому числі: рівень національного доходу; зовнішня і внутрішня заборгованість; доступність кредитних ресурсів для короткострокового і довгострокового інвестування; ризики політичні, економічні; зайнятість населення; розвиненість інфраструктури і т. і.). Проте для оцінки і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів слід використати дещо інші показники, чим для країни в цілому. Це пов'язано, передусім, з потребами в інформаційному забезпеченні регіонального управління. Конкретні умови інвестування в регіонах, істотно відрізняються від тих, що склалися по країні в цілому. Отже, механічне перенесення вживаних в міжнародній практиці методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості території держави практично неможливе. Тим паче, що в зарубіжних методиках відсутня певна частина інформації, яка необхідна для управління міжрегіональним інвестиційним процесом.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз ефективності формування інвестиційної політики регіонів дозволяє зробити ряд загальних рекомендацій в області формування ефективної інвестиційної політики комплексного розвитку регіонів, спрямованої на підвищення рівня і якості життя населення:

1. Створення в регіонах сприятливого інституціонального середовища, спрямованого на стимулювання і координацію діяльності інвесторів різних форм власності, у тому числі: правовий захист інвестиційної діяльності; зниження інвестиційних ризиків; встановлення сприятливого податкового режиму і кредитна підтримка для пріоритетних інвестиційних проектів; надання гарантій; фінансовий і антимонопольний контроль інвестиційної діяльності; достовірне інформаційне забезпечення учасників інвестиційної діяльності.

2. Розробка і реалізація цільових інвестиційних програм, спрямованих на реструктуризацію економіки регіонів і розвиток нових конкурентоздатних виробництв на основі міжрегіонального розподілу праці, у тому числі: усунення структурних перекосів; диверсифікація відсталих виробництв і впровадження інноваційних технологій; створення ринкової інфраструктури.

3. Вирішення проблеми вивільнення неефективно використовуваних інвестиційних ресурсів, необхідних для економічного зростання регіонів, тобто перерозподіл капіталу, з галузей нездатних освоїти його з необхідним ефектом у галузі, що відчувають потребу в до-

даткових інвестиціях, у тому числі: розвиток ефективної системи орендних стосунків; інвестиційних інструментів фондового ринку; ринку страхування і інвестиційних кредитів; створення інвестиційних фондів, застосування механізмів приватно-державного партнерства.

4. Реалізація заходів по підвищенню економічної активності населення, у тому числі: розвиток ринків праці; перепідготовки і підвищення мобільності працівників; реалізація комплексних соціально-інвестиційних програм мобілізуючих трудовий потенціал населення регіону; інвестиційна підтримка освітніх і оздоровчих програм, сприяючих росту людського капіталу.

5. Зміна техногенного (природоємкого) типу розвитку економіки і встановлення екологічного контролю інвестиційної діяльності, у тому числі: інвестиційна підтримка маловідхідних, ресурсозберігаючих технологій і технологій із замкнутим виробничим циклом; розвиток галузей і видів діяльності, безпосередньо не пов'язаних з експлуатацією природних ресурсів; будівництво різного роду очисних споруд, фільтрів; створення територій, що охороняються; здійснення рекультивациі земель і лісовідновлення.

6. Системне проведення моніторингу і контролю ефективності інвестиційних процесів на інформаційній базі регіональних показників Системи національних рахунків.

Література:

1. Запатріна І.В. Бюджетна політика стимулювання економічного зростання та механізми її реалізації / І.В. Запатріна, Т.Б. Лебеда // Фінанси України. — 2006. — № 4. — С. 38—45.
2. Затонацька Т.Г. Бюджетне інвестування: теорія та практика: монографія / Т.Г. Затонацька. — К.: НДФІ, 2011. — 320 с.
3. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні — К.: НІСД, 2011. — 47 с.
4. Інфраструктура інвестиційного розвитку / П. Гайдучський, В. Баліцька, Ю. Каракай та ін. — К.: Міленіум, 2003. — 218 с.
5. Іткін О.Ф. Цілі і принципи державного регулювання інвестиційної діяльності / О.Ф. Іткін, А.М. Паче // Інвестиції: практика та досвід. — 2004. — № 5. — С. 15—20.

References:

1. Zapatrina, I.V. and Lebeda, T.B. (2006), "Fiscal policy to stimulate economic growth and implementation mechanisms", *Finansy Ukrainy*, vol. 4, pp. 38—45.
 2. Zatonats'ka T.H. (2011), *Budzhethne investuvannia: teoriia ta praktyka* [Budgetary investment: theory and practice], NDFI, Kyiv, Ukraine.
 3. NISD (2011), *Innovatsijni pidkhody do rehional'noho rozvytku v Ukraini* [Innovative approaches to regional development in Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.
 4. Hajduts'kyj, P. Balits'ka, V. and Karakaj Yu. (2003), *Infrastruktura investytsijnoho rozvytku* [Infrastructure of investment development], Milenium, Kyiv, Ukraine.
 5. Itkin O. F. and Pache, A. M. (2004), "The objectives and principles of state regulation of investment activity", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol.5, pp. 15—20.
- Стаття надійшла до редакції 19.02.2015 р.*